

Kvinnoförbundet & makten

Eva Björklund

Före 1959 var hankulten, machismon, lika stark och kvinnorna lika undertryckta på Kuba som i övriga Latinamerika - och Angloamerika och Europa för den delen, även om den där ofta var och är mer understucken. I Kuba, "USAs bordell och spelhåla", tillkom en för den tiden ovanligt massiv prostitution till USA-soldaters och turisternas tjänst med omkring 100.000 prostituerade på mindre än 6 miljoner invånare. Få kvinnor förvärvsarbetade, de utgjorde 12 procent av arbetskraften, de flesta som pigor. Analfabetismen var högre bland kvinnorna, och mindre än 0,5 procent hade högskoleutbildning.

Inom den lilla medelklassen kunde flickor dock få utbildning, och många blev lärare. Ur dessa led kom också flera av de kvinnor som tidigt deltog i kampen i städerna och bergen, som Vilma Espín, Haydee Santamaria, Celia Sanchez med flera. Det var också kvinnor som ledde befrielseörelsen i flera större städer. I de väpnade styrkorna i bergen ingick en kvinnobataljon.

Med de kvinnor som varit aktiva i befrielsekampen, och med Vilma Espín i täten, bildades kvinnoförbundet FMC den 23 augusti 1960. Målsättningen var "kvinnornas fullständiga frigörelse", sedermera jämställdhet mellan kvinnor och män. Medlet var att organisera kvinnor så att de kunde lära sig läsa och skriva, engagera sig i det nya samhällsbygget, visa vad de kan, utbilda sig, hävda sin rätt till förvärvsarbete och barnomsorg, bekämpa diskrimineringen osv. En särskild uppgift var att erbjuda prostituerade yrkesutbildning för att kunna försörja sig på annat sätt.

FMC blev snart en maktfaktor att räkna med. Förbundet har nu ca 4 miljoner medlemmar, över 80 procent av kvinnorna från 14 år, i ca 75.000 grundorganisationer. Det har spelat en avgörande roll för den politik som lett till kvinnorevolutionen. Som de andra folkrörelserna har FMC rätt att lägga fram lagförslag i parlamentet och delta i analys och diskussion av lagförslag - förutom de kvinnliga parlamentariker som är medlemmar i FMC. Det nära samarbetet med beslutande organ på alla nivåer och med övriga folkrörelser och partiet gör att kvinnorna kan föra in genusperspektivet kors och tvärs inom alla områden och se till att alla politikområden beaktar kvinnors behov och rättigheter.

FMC har samarbetsavtal med ministerier, institutioner och media för utbildning och rådgivning i genusfrågor och för att få bort sexistiska schablonföreställningar. Kvinnorna arbetar hårt för att påverka medievärlden, främst TV och underhållningsindustrin, för att få bort de objektifierande kvinnobilder de fortfarande dras med. De ordnar seminarier och debatter, och har ett veckoprogram i TV om jämställdhetsfrågor med tittardebatt. Det var också inom FMC som den långa kampen mot homofobin inleddes

Vilma Espín Guillois

Hon var grundare och ordförande i en av Kubas mäktigaste organisationer, Kvinnoförbundet.

Hon var bland de första som begav sig till Moncada-kasernen 26 juli 1953 för att kräva det omöjliga, att få se de tillfångatagna rebellerna. De var redan mördade. Med en hårsman undgick hon att själv bli gripen. Snart blev hon en av ledarna i den underjordiska motståndskampen i Santiago de Cuba, samtidigt som hon studerade. 1954 blev hon en av de första kvinnliga ingenjörerna. När 26-julirörelsen ledare från hela landet samlades i Sierra Maestra i februari 1957 blev hon invald i styrelsen och samordnare för kampen i Oriente, som den legendariska Deborah. Sommaren 1958 anslöt hon sig till gerillan, i den östra fronten som leddes av Raul Castro.

De gifte sig 1959, och fick fyra barn. Vilma tog sig an att mobilisera kvinnorna i den genomgripande samhällsförändring som skulle göra Kuba till det utan jämförelse mest jämställda samhället i världsdelen, och ett av de mest jämställda i världen. Hon dog i juni 1977 och finns nu på kvinnoförbundets emblem.

på 70-talet, och som 1989 togs över av Cenesex, Centrum för sexualupplysning.

FMC samarbetar också med utbildningsministeriet för att revidera texter i läroböckerna för att få bort nedvärderande föreställningar och främja ömsesidigt respekt mellan flickor och pojkar. De samarbetar också lokalt med skolornas föräldraföreningar för att också få med familjerna, som har sådan avgörande betydelse för barnens socialisering.

FMC startade och driver fortfarande sin egen bildningsverksamhet, Centro de Capacitación de la Mujer. På 80-talet grundades dess forsknings- och utredningsinstitut, Centro de Estudios de la Mujer som varit pådrivande inom genusforskningen. Ett nationellt utskott arbetar för att förebygga och avhjälpa våld inom familjen och i alla kommuner finns stödverksamhet i kvinno- och familjehus. De erbjuder rådgivning, kursverksamhet och stöd inom alla möjliga områden, juridiskt, psykologiskt, pedagogiskt.